

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ І ЗАХИСТУ
КУРСОВИХ РОБІТ**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право»

Рецензенти:

Волошкевич Геннадій Андрійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького;

Юрко Сергій Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри історії та права Черкаського державного технологічного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького (протокол № 6 від 13.12.2022 р.)

Методичні рекомендації до підготовки і захисту курсових робіт для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право». Укладачі: Іващенко В. А., Колісник А. С., Кульбашна О. А., Попова Н. О., Тараненко О. М., Кузьмінський О. О., Черкаси : Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2022. 19 с.

ЗМІСТ

1. Вступ.....	4
2. Вибір теми і складання плану роботи.....	5
3. Пошук, збір та методи опрацювання нормативно-правових актів та інших джерел.....	6
4. Написання та оформлення курсової роботи та списку використаних джерел і літератури.....	7
5. Дотримання наукової етики у використанні джерельного підґрунтя.....	11
6. Порядок захисту та критерії оцінювання курсової роботи.....	13
7. Додатки.....	15

ВСТУП

Методичні рекомендації та вимоги до організації підготовки, написання, захисту курсових робіт розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» та «Положення про курсові й кваліфікаційні роботи у Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького», схваленого вченою радою та введеного в дію наказом ректора 28.02.2019 №126-н, від 14.02.2020 № 38. Методичні рекомендації сприяють організації наскрізності дослідницької роботи студентів спеціальності 081 «Право». Одночасно з посиленням вимог щодо дотримання норм наукової етики створюють умови щодо організованого вибору тематики дослідження, оформлення роботи та її захисту. Такий підхід дозволяє мінімізувати плагіат, спонукати до творчого підходу та дотримання принципів академічної доброчесності.

Для студентів спеціальності 081 «Право» курсові роботи, поряд із вивченням лекційного матеріалу, участю в семінарських та практичних заняттях, є неодмінною складовою навчального процесу, передбаченою навчальними планами.

Курсова робота – це вид самостійної навчально-наукової роботи з елементами дослідження, яку виконують протягом семестру з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних за період навчання, та їх застосування у процесі комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Метою підготовки курсової роботи студентом є систематизація, закріплення та подальше напрацювання теоретичних і практичних знань, дослідницьких навичок у межах обраного напрямку дослідження.

Основним **завданням** курсової роботи є закріплення умінь і навичок самостійної роботи з нормативно-правовими актами, науковою та навчально-методичною літературою, складання списку використаних джерел та літератури, їх критичного аналізу, а також належного оформлення результатів наукових досліджень.

Підготовка курсової роботи складається з кількох основних етапів:

- 1) вибір теми, визначення та подальше обґрунтування її актуальності;
- 2) підбір літератури для теоретичної основи, ознайомлення з нормативною базою дослідження та іншими джерелами, які стосуються теми курсової роботи;
- 3) збір судової практики;
- 4) аналіз, синтез зібраної інформації з застосуванням сучасної методології юридичної науки;
- 5) формулювання висновків та підготовка пропозицій;
- 6) оформлення курсової роботи та списку використаних джерел відповідно до державних стандартів та встановлених закладом вищої освіти вимог.

Враховуючи закріплені у ст. 42 Закону України «Про освіту» принципи академічної доброчесності, студент несе повну відповідальність за самостійність і достовірність результатів здійсненого ним дослідження.

2. ВИБІР ТЕМИ ТА СКЛАДАННЯ ПЛАНУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Тематика курсових робіт формулюється відповідно до основного змісту навчальної дисципліни (групи дисциплін), розглядається та затверджується на засіданнях відповідних кафедр. Тематика курсових робіт повинна щорічно корегуватись з урахуванням набутого на кафедрах досвіду, інтересів студентів, побажань керівників курсових робіт. Вона повинна бути актуальною і відповідати вимогам державного стандарту та перспективам розвитку нормативно-правової бази.

Порядок вибору теми курсової роботи. Вибір теми курсової роботи повинен здійснюватися відповідально, з урахуванням специфіки предмету, з якого виконуватиметься курсова робота. При виборі теми студент має враховувати власні тематичні інтереси та можливості у пошуку джерельної бази.

Студент обирає тему курсової роботи на відповідній кафедрі з визначеного та затвердженого кафедрою переліку тем. Інформування студентів щодо тематики курсових робіт здійснюється лаборантами кафедр на початку навчального семестру, у якому навчальним планом передбачено виконання курсової роботи.

Вибираючи тему курсової роботи, студент може отримати консультацію у викладачів кафедри, де виконуватиметься робота. Також студентом може бути запропонована власна тема курсової роботи. На кафедрі студенти мають можливість отримати посилення на методичні вказівки щодо написання курсових робіт, що зберігаються на внутрішньому сервері університету та на сайті навчально-методичного відділу. Чинниками, які впливають на вибір теми курсової роботи, можуть бути рівень фахової та методичної підготовки студента, його наукові зацікавлення і вподобання.

Ключовим у виборі теми є визначення мети, формулювання завдань, з'ясування глибини розробки та її практичної складової. Для цього слід визначити, у чому полягає суть ідеї, що пропонується, та актуальність теми.

Підготовка курсової роботи здійснюється під керівництвом викладача кафедри, на якій була затверджена тема. Керівник координує роботу студента на всіх етапах підготовки курсової роботи та сприяє студенту у визначенні можливих варіантів розвитку досліджуваної тематики. Водночас вибір концепції роботи та шляху вирішення завдання є пріоритетом самого студента. Основними функціями керівника роботи є:

- сприяння у пошуку та підборі нормативно-правової бази дослідження, орієнтування студента у виборі спеціалізованої літератури, підбір статистичних матеріалів, за необхідності – судової практики за темою дослідження;
- надання консультації щодо підготовки розділів курсової роботи у межах часу, передбаченого навчальним навантаженням;
- у разі необхідності – участь у корегуванні теми курсової роботи. Корегування теми можливе лише з дозволу наукового керівника при достатньому обґрунтуванні змін студентом. Керівником повинно

враховуватися авторське бачення студента. Водночас студент як автор несе повну відповідальність за викладені ним матеріали та результати роботи, їх точність і достовірність.

Складання плану курсової роботи. Наступним етапом після вибору теми, є планування роботи. Одним із ключових етапів планування є розробка робочого плану за підтримки керівника роботи. Робочий план має динамічний характер і може корегуватися під час опрацювання джерел за темою дослідження. У процесі роботи над темою основне завдання повинно розкриватися у розділах роботи і лишатися незмінним. Разом із тим, план курсової роботи жодним чином не може обмежувати ідею та творчий задум студента. Курсова робота водночас є науковим твором, у якому ключовою є авторська думка студента. Істотний відхід від затвердженого керівником плану курсової роботи можливий за погодженням з останнім.

При складанні плану слід враховувати низку вимог: план має містити вступ; 2-3 розділи з основним матеріалом за темою дослідження; висновки; за необхідності - додатки. Недоцільно включати в план роботи понад три розділи, оскільки це ускладнює дослідження обраної теми. Обов'язковим компонентом розділів є наявність аналізу судової практики. План курсової роботи може бути простим і складним, залежно від теми і задуму автора. Робочий план складається у довільній формі. Зазвичай він включає перелік розташованих у стовпчик розділів та підрозділів, пов'язаних внутрішньою логічною структурою дослідження вибраної теми. Важливо, щоб складові частини курсової роботи були взаємопов'язані. Так, визначені у вступі завдання складають зміст основної частини роботи, а у висновках підбиваються підсумки проведеного дослідження. У процесі роботи план може уточнюватися. Остаточо відкорегований план курсової роботи відображається у змісті, де перелічуються заголовки всіх структурних частин курсової роботи і вказуються сторінки, на яких вони починаються.

3. ПОШУК, ЗБІР ТА МЕТОДИ ОПРАЦЮВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ТА ІНШИХ ДЖЕРЕЛ

При підготовці курсової роботи студенти повинні враховувати такі положення:

- результати дослідження в роботі слід викладати стисло, логічно й аргументовано, уникаючи при цьому надмірного вживання загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології, невиправданого збільшення об'єму роботи;
- спостерігаються випадки низького рівня засвоєння студентами змісту правових інститутів, об'єктивних закономірностей їх розвитку, а також суті правових категорій, передбачених чинним законодавством України;
- досить часто студенти при підготовці курсової роботи залишають поза увагою важливі зміни та доповнення, внесені до законодавства за останні роки, або ж поверхнево підходять до аналізу змісту правових норм;
- при підготовці курсової роботи важливе не лише вивчення теоретичного матеріалу та опрацювання основних положень і змісту

законодавства. Передусім важливим є вміння застосувати правові норми до конкретних життєвих ситуацій. Якраз із цією метою обов'язком студента є ознайомлення з судовою практикою та керівними роз'ясненнями Пленумів Верховного Суду та Вищого господарського суду України. Саме у них аналізується й узагальнюється судова практика з різних категорій справ.

Підбір та вивчення джерельної бази за обраною тематикою починається з робіт енциклопедичного характеру, навчальної літератури (підручників, посібників). Указані джерела дозволяють сформулювати уявлення про основні питання обраного дослідження, визначити проблемні сторони теми роботи. Завершивши цей етап, варто зосередитися на пошуку та опрацюванні нового матеріалу. Вивчення наукових публікацій здійснюється послідовно у порядку їх знаходження.

Робота над науковою публікацією починається з загального ознайомлення зі статтею за її заголовком та анотацією, що є обов'язковою у більшості зарубіжних та українських фахових видань юридичного напрямку. Можливе вибіркоче читання частини твору з метою формування загального уявлення про матеріал та доцільність його використання у власному дослідженні.

Наступним етапом є виокремлення або виписка матеріалів статті, що представляє науковий інтерес.

Черговим кроком є аналіз виокремленої інформації на предмет можливого застосування у своєму дослідженні, редагування інформації та її адаптація до власного тексту з обов'язковим посиланням на джерело запозичення. У вивченні матеріалу важливим є аналітичне ставлення до нього, а не дослівне копіювання навіть із посиланням на джерело запозичення.

Недоцільним є переобтяження тексту загальною інформацією. Використовується тільки інформація, що має безпосереднє відношення до пунктів плану курсової роботи. У такий спосіб студент уникає зайвого розширення змісту та положень роботи та перевищення формально визначеного обсягу курсової роботи.

4. НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Курсова робота повинна відповідати усім вимогам щодо змісту і форми, що висуваються до такого виду робіт. Вона повинна мати чітку логічну структуру як за формою, так і за змістом.

За структурою курсова робота повинна складатися з:

- 1) титульної сторінки;
- 2) змісту (плану);
- 3) переліку умовних позначень (за необхідності);
- 4) вступу;
- 5) основної частини;
- 6) висновків;
- 7) списку використаних джерел,
- 8) додатків (за необхідності).

На **титульній сторінці** курсової роботи повинні бути вказані такі реквізити (Додаток А):

- найменування міністерства (МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ);
- найменування закладу вищої освіти (ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО);
- найменування ННІ, факультету (НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА);
- назва кафедри, на якій виконується робота (КАФЕДРА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН);
- назва навчальної дисципліни, з якої виконується робота, та назва теми;
- прізвище, ім'я та по батькові автора роботи із зазначенням групи та курсу;
- прізвище та ініціали наукового керівника з зазначенням наукового ступеня і вченого звання,
- місце та рік написання роботи (наприклад «Черкаси, 2022»).

Наступна сторінка курсової роботи – **зміст (план)**. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків, додатків, списку використаних джерел і літератури.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності). Якщо у курсовій роботі вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік може бути подано у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом. Перелік необхідно друкувати двома колонками, в яких ліворуч за абеткою наводять, наприклад, скорочення, праворуч – їх детальне розшифрування. Якщо у курсовій роботі спеціальні терміни, скорочення, тощо повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті за першого згадування.

Однією з найважливіших частин курсової роботи є **вступ**. Вступ – компонент наукової праці, в якому обґрунтовується необхідність проведення дослідження, розкривається ступінь розробки проблеми і значущість теми, підстави і вихідні дані для її дослідження. Так, зокрема, у вступній частині студенту необхідно:

- обґрунтувати **актуальність теми**;
- чітко сформулювати **мету і завдання роботи**;
- визначити **об'єкт і предмет дослідження**;
- окреслити всі використані автором **методи дослідженням** для досягнення поставленої мети і завдань;
- подати **стан дослідження (вивчення) теми** курсової роботи;
- описати **структуру курсової роботи**.

Обґрунтовуючи **актуальність теми**, необхідно показати, наскільки її розробка є потрібною і важливою у контексті вітчизняної юридичної науки і практики.

Мета курсової роботи – це кінцевий результат дослідження, який передбачає розв’язання визначеної проблеми; **завдання** – це певні етапи досягнення цього результату.

Завдання курсової роботи, сформульовані у вступі, обов’язково формуються за розділами дослідження. Частіше за все формулювання таких завдань здійснюється у вигляді списку підпитань. Наприклад:

Ознайомитися з ...

Провести аналіз ...

Вивчити ...

Виявити ...

Розробити ...

Дослідити ...

Експериментально перевірити ...

При визначенні **об’єкта і предмета** дослідження слід пам’ятати, що об’єкт і предмет співвідносяться як ціле й часткове, тобто об’єкт за змістом є ширшим поняттям, ніж предмет. Якщо об’єкт дає відповідь на питання «що досліджується», то предмет визначає окремі аспекти аналізу досліджуваної проблеми.

Окреслюючи **методи дослідження**, варто розуміти, що це має бути не звичайний номенклатурний перелік методів, а коротка й змістовна їх характеристика щодо конкретного застосування (що вивчалось за допомогою того чи іншого методу). Вибір методів повинен логічно впливати зі змісту роботи, адекватно розкривати об’єкт і предмет дослідження.

Подаючи **стан дослідження (вивчення) теми**, студент повинен стисло, критично висвітлюючи напрацювання попередників, зазначити ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у вирішенні поставленої проблеми та логічно пов’язати їх із завданнями виконуваної роботи.

Описуючи **структуру** курсової роботи, потрібно фактично зазначити, що входить до її складу. Тут, наприклад, можна зазначити наступне: «Курсова робота складається зі вступу, 2-3 розділів, які налічують 5-6 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та літератури (який налічує 15-20 позицій) і додатків. Загальний обсяг курсової роботи становить 25-30 сторінок друкованого тексту».

У межах основної частини роботи виконавець курсової роботи повинен по-перше, виконати завдання, визначені у вступі, по-друге, досягти поставленої мети курсової роботи. Зміст розділів основної частини повинен точно відповідати темі курсової роботи. Ці розділи повинні показати вміння студента стисло, логічно і аргументовано викладати матеріал.

Висновки є завершальною й особливо важливою частиною курсової роботи. У висновках до роботи, мають бути відображені найважливіші теоретичні та практичні результати наукового дослідження студента, а також

обґрунтування перспектив проведення подальших досліджень у даній галузі. Варто наголосити, що у висновках посилання на інших авторів, їх цитування, а також наведення загальновідомих істин не допускаються. Висновки мають бути авторськими.

Список використаних джерел і літератури має містити лише фактично використані студентом нормативно-правові акти, наукову, навчальну, методичну літературу. На кожне джерело має бути посилання. Кількість використаних джерел і літератури має бути не менше 15, і серед них обов'язково мають бути актуальні публікації (не старіші, ніж п'ять років). Список використаних джерел та літератури має бути нумерований і оформляється або в алфавітному порядку, або в порядку появи джерела у тексті. Джерела в списку вказуються мовою оригіналу. Посилання на джерело в тексті дають у квадратних дужках [] із вказівкою на джерело та сторінку (крім випадків, коли посилаються на джерело в цілому).

Відомості про джерела, включені до списку, слід оформляти згідно із вимогами державного стандарту: ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (Додаток Б).

Курсова робота може містити **додатки**. У додатках вміщують матеріал, який є необхідним для повноти курсової роботи, але включення його до основної частини роботи може змінити впорядковане і логічне уявлення про дослідження (це можуть бути ілюстрації, схеми, таблиці тощо). Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки і мати заголовок, виконаний великими літерами. У правому верхньому кутку над заголовком великими літерами пишеться відповідно: ДОДАТОК А, ДОДАТОК Б тощо.

Вимоги до оформлення тексту курсової роботи:

Загальний обсяг курсової роботи має бути в межах 25-30 сторінок формату А4. Текст роботи має бути набраний на комп'ютері та роздрукований на одному боці аркуша білого паперу з такими параметрами:

- мова курсової роботи – українська;
- стиль – науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок;
- формат аркуша – А4;
- шрифт – Times New Roman;
- кегль – 14;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- береги/поля: верхнє, нижнє, праве – 1,5 см, ліве – 3 см.

Заголовки структурних частин курсової роботи (**ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛИ та їх назви, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ, ДОДАТКИ**) друкуються великими напівжирними літерами у центрі сторінки. Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Кожна нова структурна частина роботи (окрім підрозділів) починається з нової сторінки.

Роботи, які не відповідають вимогам щодо належного оформлення курсових робіт, не реєструються та не допускаються до захисту.

5. ДОТРИМАННЯ НАУКОВОЇ ЕТИКИ У ВИКОРИСТАННІ ДЖЕРЕЛЬНОГО ПІДГРУНТЯ

Використання праць інших авторів можливе лише шляхом цитування, перефразування або узагальнення. Роботу, автор якої допустився плагіату (дослівного запозичення чужого тексту без посилання на джерело), не допускають до захисту. За результатами перевірки в електронній системі виявлення збігів/ідентичності/схожості в текстах і відсутності у курсовій роботі плагіату члени кафедри ухвалюють колегіальне рішення, яке може бути перевірене незалежними експертами, призначеними наказом ректора за ініціативою адміністрації або Комісії з академічної доброчесності та корпоративної етики Університету.

Перевірка робіт здійснюється на спеціальній програмі UniCheck відповідно до спеціального порядку.

ПОРЯДОК

перевірки курсових робіт на наявність текстових запозичень (на виконання рішення вченої ради від 13.02.2020, протокол № 5)

1. Загальні положення

1. Перевірка на наявність текстових запозичень у курсових роботах здобувачів проводиться в онлайн-сервісі виявлення збігів/ідентичності/схожості UniCheck (далі – UniCheck).
2. Висновок про відсутність плагіату в роботі на основі звіту UniCheck готує кафедра, за якою закріплено керівництво курсовими роботами.
3. Пробну перевірку здобувач проводить самостійно у вільних системах перевірки на плагіат.
4. Кінцевий термін перевірки встановлює кафедра, але не пізніше, ніж за тиждень до дати захисту.
5. Перевіряють повну версію письмової роботи (включно з титульною сторінкою), крім списку використаних джерел і додатків. У додатки доцільно винести допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприйняття курсової роботи: реальні документи підприємства; рекламні матеріали; проміжні математичні доведення, формули, розрахунки; таблиці допоміжних числових даних; інструкції, методики, опис алгоритмів і програмного коду, що розроблені в процесі виконання курсової роботи; ілюстрації допоміжного характеру.
6. Курсові роботи, в яких виявлено плагіат, до захисту не допускають.
7. Після перевірки курсові роботи та звіти із системи UniCheck не видаляють!
8. Використовувати надані UniCheck сторінки не за призначенням (не для перевірки письмових робіт здобувачів) заборонено!

2. Послідовність дій кафедри

1. Кожна кафедра визначає відповідального за перевірку письмових робіт здобувачів (далі – Відповідальний). Відповідальний працює з UniCheck з корпоративного акаунту (...@vu.cdu.edu.ua). Реєстрацію в UniCheck

- відповідальних від кафедр за перевірку забезпечує начальник інформаційно-обчислювального центру згідно з корпоративними аккаунтами в ЕУ.
2. Відповідальна від кафедри особа інформує керівника курсової роботи або здобувача (за рішенням кафедри) про адресу е-пошти (...@vu.cdu.edu.ua), на яку слід надсилати роботу для перевірки та з якої керівник і здобувач отримають висновок про результати перевірки.
 3. Відповідальний через аккаунт Електронного університету ЕУ (...@vu.cdu.edu.ua) у теці кафедри на диску навчально-методичного відділу (вхід із сайту університету *Освітня діяльність > Ресурси > Кваліфікаційні роботи > Завантаження кваліфікаційних робіт*):
 - формує реєстр затверджених тем курсових робіт не пізніше шести тижнів від початку семестру, в якому заплановано захист курсових робіт;
 - завантажує роботи та звіти UniCheck (попередньо перевіривши відповідність назви роботи затвердженій темі).
 4. Відповідальний не пізніше трьох робочих днів до дати захисту надсилає електронний звіт UniCheck керівнику курсової роботи і здобувачу.
 5. Керівник курсової роботи проводить аналіз звіту UniCheck, роздруковує першу сторінку звіту і від руки засвідчує відсутність плагіату у роботі та вказує причини виявлених текстових збігів. У разі високого відсотку текстових збігів у допущеній до захисту курсовій роботі керівник роботи готує обґрунтуванням і відповідальний за перевірку завантажує файл з обґрунтуваннями до теки в кафедральному аккаунті (назва файлу має містити прізвище та ініціали здобувача).
 6. Відповідальний не пізніше двох робочих днів до дати захисту зв'язує гіперпосиланнями файли робіт (з додатками) і звіти UniCheck з реєстром тем.

3. Послідовність дій здобувача

- 3.1. Не пізніше, ніж за день до кінцевого терміну перевірки, здобувач зберігає і надсилає на перевірку відповідальному від кафедри роботу у форматі **pdf** (у виключних випадках doc; обсяг документу не більше 10 МБ): файл з назвою *ПрізвищеІБ_Курсова19-20* і файл *ПрізвищеІБ_перевірка* без списку використаних джерел і додатків.
- 3.2. До паперового примірника роботи здобувач додає заяву про згоду на перевірку тексту роботи на наявність текстових запозичень і про згоду на збереження роботи в репозитарії університету; про відсутність у роботі запозичень із праць інших авторів без відповідних посилань (Додаток В).

6. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконана курсова робота підлягає здачі на кафедру у встановлений термін, де вона реєструється, а потім передається викладачу на перевірку. До захисту допускаються лише ті роботи, які виконані в установленний термін і відповідають вказаним вище вимогам і критеріям.

Захист курсової роботи здійснюється виключно у формі особистого захисту результатів досліджень перед комісією, до складу якої входять не менше 2-3 викладачів кафедри, один з яких керівник курсової роботи.

За результатами захисту курсової роботи комісія виставляє студенту оцінку з урахуванням наступних критеріїв:

- обґрунтованість актуальності обраної теми;
- повнота формулювання мети і завдань дослідження;
- правильність визначення об'єкта і предмета дослідження;
- науково-теоретичний рівень змісту роботи;
- відповідність висновків завданням дослідження;
- ступінь самостійності проведеного дослідження, оригінальність наукового тексту;
- дотримання вимог щодо оформлення роботи, наукового стилю викладення матеріалу;
- уміння коротко й послідовно викладати сутність і результати дослідження, володіння культурою презентації;
- глибина і правильність відповідей на питання членів комісії;
- здатність аргументовано захищати свої пропозиції, власну точку зору під час захисту.

Після захисту комісія обговорює якість виконання курсової роботи та результати її захисту і більшістю голосів виносить рішення про оцінку за кожний критерій. При оцінюванні комісія враховує відгук наукового керівника та результати перевірки роботи на плагіат.

Курсова робота оцінюється за 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС. Результати захисту в той же день оголошуються й заносяться у відомість обліку успішності та залікову книжку студента.

Елементи наявності яких оцінюється при перевірці курсових робіт

Критерії оцінювання	Курсова робота на 3–4 курсах
Оригінальність тексту оглядової частини роботи	Обов'язково
Обґрунтованість методики дослідження	Необов'язково
Обґрунтованість аналізу й інтерпретація отриманих результатів	Необов'язково
Відповідність висновків завданням дослідження	Обов'язково
Обґрунтування рекомендацій і пропозицій, що представляють науковий і практичний інтерес з обов'язковим використанням практичного матеріалу	Необов'язково
Зв'язок із науковими програмами, планами, темами	Необов'язково
Чіткість, логічність, послідовність викладення матеріалу	Обов'язково
Грамотність	Обов'язкова

Якість і правильність оформлення роботи	Обов'язково
Етичний аспект роботи	Обов'язково
Лаконічність і логічність виступу здобувача	Обов'язково
Наявність демонстраційного матеріалу	Необов'язково
Глибина і правильність відповідей на питання членів комісії	Обов'язково
Уміння вести полеміку з питань, досліджених у роботі	Необов'язково
Самостійність і планомірний, систематичний характер роботи здобувача над темою	Обов'язково
Своєчасність підготовки роботи до захисту згідно із графіком виконання, визначеним у Завданнях до роботи	Обов'язково

9. ДОДАТКИ

ДОДАТОК А (зразок титульної сторінки)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Кафедра інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін

КУРСОВА РОБОТА

З «Цивільного та сімейного права»
на тему:

«Договірний режим майна подружжя. Шлюбний договір»

Студента (студентки) 3 курсу групи А
ННІ економіки і права

Спеціальності 081 «Правознавство»

денної форми навчання
Олексенка Олексія Олексійовича

Керівник: к. ю. н. (д.ю.н.), доцент (професор)
Петренко Петро Петрович

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Члени комісії:

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Черкаси – 2022

**ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ
У КУРСОВІЙ РОБОТІ**

з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Войціховський, А. В. Міжнародне право : підручник МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2020. 544 с. 2. Іващенко В. А. Розвиток законодавства у сфері інтелектуальної власності в Україні (XIX – поч. XXI ст.): монографія. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А., 2017. 508 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Килимник І. І., Бровдій А. М. Міжнародне приватне право : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2018. 111 с. 2. Іншин М.І, Костюк В.Л. Трудове право України: Підручник Київ: Юрінком Інтер, 2020. 600 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Парасюк М.В., Парасюк В.М., Грабар Н.М. Цивільне право України (загальна частина) (у схемах та таблицях): навч. посіб. Львів : Растр-7, 2020. 364 с. 2. Сичевський В. В., Харитонов Є. І., Олейніков Д. О. Науково-практичний коментар до розділу І Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України) / Служба безпеки України. Харків: Право, 2016. 232 с. (Бібліотека слідчого).
Чотири і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Інтелектуальна власність : навчальний посібник для студ. вищих навч. закладів / В.М. Боковня, В.І. Василенко, Б.М. Гук, В.А. Іващенко, Ю.С. Кононенко, С.В. Корновенко, О.А. Кульбашна, О.М. Тараненко, С.М. Тараненко, С.В. Тростіна. Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2014. 452 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України: навч. посіб. / ред. А.Х. Степанюк. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 624 с. 2. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.

Без автора	<ol style="list-style-type: none"> 1. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. 2-е вид, перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с. 2. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с.
Багатотомні видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Іванов Ю. Ф. Цивільне право України : Навч. посіб. у 2 т. 2-ге вид. доповн. і переробл. К.: Алерта, 2019. Т. 2: Договірні зобов'язання. Недоговірні зобов'язання. Спадкове право. 346 с. 2. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України. 848 с.
Автореферати дисертацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Горблянський В. Я. Захист прав споживачів за договором про надання послуг : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Івано-Франківськ, 2019. 20 с. 2. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
Дисертації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Федорич І. Я. Здійснення права на спадкування за цивільним законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2018. 236 с. 2. Гнідан Р. М. Договір оренди земельної ділянки: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Навчально-науковий юридичний інститут ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Івано-Франківськ, 2017. 201 с.
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text (дата звернення 25.01.2022) 2. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 51. Ст. 553. 3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 356. 4. Постанова Вищого господарського суду України від 14 березня 2017 року у справі 921/107/16-г/14. URL:

	<p>http://reyestr.court.gov.ua/ Review/65408543 (дата звернення 15.01.2022).</p>
<p>МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЙ (ТЕЗИ, ДОПОВІДІ)</p>	<p>1. Іващенко В. А. Корновенко С. В. Проблеми правового регулювання селекційної справи у бджільництві // Інтелектуальна власність та кібербезпека: погляд з XXI століття: Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (15 травня 2020 р.) / За заг. ред. О.В. Черевка, О.П. Орлюк. – Черкаси: видавець О.М. Третяков, 2020. С. 13 – 20.</p> <p>2. Тараненко О.М., Корновенко С.В. «Географічні зазначення»: проблема термінологічної неоднозначності в міжнародно-правових актах // Вітчизняний та світовий досвід правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності: Збірник наукових праць за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Черкаси 20 квітня 2017 р.) / за заг. ред. О.В. Черевка, О.П. Орлюк. – Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2017. С. 54 – 57</p>
<p>ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ (ЖУРНАЛИ, ГАЗЕТИ)</p>	<p>7. Іващенко В. А. Реформування національного законодавства з питань інтелектуальної власності у 2015 – 2017 рр. <i>Науковий вісник Херсонського державного університету</i>. Серія: «Юридичні науки». 2017. № 5. С. 19–23.</p> <p>8. Тараненко О.М. Цивільні правовідносини, що виникають у зв'язку з використанням географічних зазначень. <i>Право і суспільство</i>. 2017. №2 ч.2. С. 50 – 54.</p>
<p>Електронні ресурси</p>	<p>1. Аналіз стану здійснення судочинства в 2015 році (за даними судової статистики). URL: http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282 (дата звернення: 17.01.2022).</p> <p>2. Гетьман Є. А. Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади України та іноземних держав: порівняльна характеристика. Теорія і практика правознавства: електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 1 (9). URL: http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/66302 (дата звернення: 27.01.2022).</p>

Завідувачу кафедри

назва кафедри

Черкаського національного
університету
імені Богдана Хмельницького

ПІБ завідувача

студента(ки) _____ курсу
освітнього ступеня _____
бакалавр/магістр

Назва інституту/факультету

спеціальності

шифр і назва спеціальності

освітня програма

Прізвище, ім'я, по батькові студента

номер мобільного телефону

Заява

Ознайомлений(а) з вимогами пунктів 5.2, 5.5, 8.3 «Положення про курсові й кваліфікаційні роботи Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького».

Підтверджую, що електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

Засвідчую, що в роботі немає запозичень із праць інших авторів без відповідних посилань.

Надаю згоду на аналіз моєї роботи у системі виявлення збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, а також збереження моєї роботи в репозитарії університету і розміщення її на сайті університету.

дата

підпис